

ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПОДАТКОВИХ СЛУЖБОВЦІВ (ІЗ ДОСВІДУ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ)

Постановка проблеми. Нагальною потребою для нашої держави сьогодні є професійна підготовка фахівців, здатних ефективно розвивати сучасну економіку, виробництво, освіту і культуру. Особливо актуальним є це питання у сфері підготовки фахівців для податкової служби, зважаючи на тенденції суспільного оновлення, реформування та модернізацію податкової системи в Україні. У контексті інтеграційних процесів корисним є досвід професійної підготовки фахівців для податкової служби європейських країн, зокрема Російської Федерації.

Аналіз досліджень російських науковців [1; 2; 3; 5; 6] дозволяє констатувати, що однією із важливих проблем вищої школи у Росії є проблема поєднання нової економічної моделі функціонування освітнього сектора і підтримка системи соціальних гарантій високої якості вищої освіти. На думку С. Ігнатової «частина інновацій у вищій освіті сьогодні виникає не стихійно, а у результаті планування, програмування і прогнозування інноваційної діяльності вищими навчальними закладами, залучення фінансової підтримки і стимулювання, і, передусім, шляхом визначення мети і принципів наукової і науково-технічної інноваційної політики держави» [2, с. 66].

У сучасному світі освіта є одним з найважливіших факторів економічного розвитку та рушійної сили суспільства. Сучасна економіка все частіше розглядається і представляється як економіка, заснована на знаннях, які в умовах сьогодення повинні постійно оновлюватися. За даними відкритих джерел на початку минулого століття оновлення знань здійснювалося кожні 20-30 років, і суспільство не так гостро відчувало його відсутність. Сьогодні цей процес значно динамічніший: знання на планеті оновлюються на 15 % кожного року, тобто кожні шість років — у повному обсязі. А в середньому темп оновлення — 2-2,5 року [8]. Отже, сьогодні перед вищою професійною освітою постає завдання — дати не стільки конкретні знання в предметних областях, а навчити технології та методиці отримання цих знань.

Приєднання Росії до Болонського процесу підвищило вимоги до якості освіти як важливої умови розвитку процесів студентської та викладацької мобільності та підвищення привабливості російських вищих навчальних закладів.

Сьогодні у Російській Федерації існує розгалужена мережа вищих навчальних закладів економічного напрямку, які готують фахівців для податкової служби за профілем «Податки і оподаткування», студенти і абітурієнти мають широкі можливості вибору освітньої установи. Безперечно, навчальний заклад, який володіє сучасними освітніми технологіями, має конкурентні переваги на ринку освітніх послуг.

Сучасна генерація студентів — покоління Next [3, с. 31] відзначається особистісними і соціальними особливостями, світобачення та життєві орієнтири яких погано поєднуються з традиційною концепцією викладання.

Основне завдання вищого навчального закладу — підготувати фахівця, який володіє не тільки глибокими фундаментальними знаннями, але й різними компетенціями, необхідними в умовах переходу до інноваційної економіки та реформування податкової системи. У професійній підготовці фахівців для податкової служби необхідно створити умови переходу від оволодіння студентами конкретними знаннями до вивчення загальних, найбільш характерних методик застосування цих знань, переходу від вивчення основних законів і закономірностей у даній галузі до вивчення найбільш загальних, загальносистемних, міжгалузевих законів і закономірностей,

упровадження інформаційних технологій. Безсумнівно, нова модель компетенції вимагає підготовки фахівців з інформаційної культури.

Особливого значення вирішення цього завдання набуває при підготовці фахівців для податкової служби.

Під час проходження виробничої практики у податкових інспекціях студенти мають можливість спостерігати автоматизацію усієї діяльності адміністрування податків, опановують технології дистанційного обслуговування платників податків, звітності та аудиту, розуміють значення модернізації технологій взаємодії з клієнтом у підвищенні якості обслуговування, і як наслідок — збільшення надходжень до бюджету, покращення фінансових результатів та підвищення іміджу установи.

Тому, на думку російських науковців, вищим навчальним закладам необхідна термінова трансформація освітньої моделі від вивчення інформаційних технологій до навчання з їх допомогою.

Розглянемо досвід російських університетів, зокрема Московського державного університету економіки, статистики та інформатики (МЕСІ), виділимо сучасні напрямки в розвитку інноваційних навчальних технологій, які, на нашу думку, можна використати у професійній підготовці фахівців для податкової служби в Україні, що і визначило **мету цієї статті**.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, необхідно зазначити, що впровадження сучасних освітніх технологій, так званого e-learning, закладено у концепцію розвитку МЕСІ як пріоритетного напрямку. Інформаційні технології впроваджуються в освітній процес поетапно, починаючи з 1992 р. На першому етапі була розроблена і успішно використовується сьогодні система дистанційної освіти. (Розвиток дистанційної освіти у вищих навчальних закладах Російської Федерації та її значення у підготовці майбутніх фахівців для податкової служби досліджено нами раніше [4]).

Виділимо нові технологічні середовища, які використовуються сьогодні в навчальному процесі МЕСІ: Віртуальний Кампус МЕСІ (платформа SharePoint 2010, нові освітні інструменти, робочі сервіси); електронна бібліотека (розробка навчально-методичного матеріалу, надання до нього доступу студентам, міжвузівський обмін матеріалами, розробка індивідуальних програм навчання, електронне навчання за індивідуальними програмами); Courselab Teamwork (розробка електронних курсів, репозитарій електронного контенту).

Використання Віртуального Кампуса дозволяє студентам працювати з електронними підручниками, брати участь у форумах, виконувати контрольні завдання, отримувати on-line консультації, проходити тестування, користуватися інформаційним забезпеченням. Зазначені технології уже використовуються у навчальному процесі.

Стратегічною метою розвитку МЕСІ є його перетворення в Smart-Університет [5]. Вибір мети обумовлений новою парадигмою суспільного розвитку — переходом до Smart-суспільства, заснованому на знаннях та інформаційному забезпеченні [6]. Відповідно до стратегії розвитку Smart-університету у МЕСІ планується протягом 2014 року 100% автоматизація усіх процесів і доступ до сервісів МЕСІ у будь-якій точці планети.

Розглянемо значення поняття «smart» у сучасному світі. На думку В. Тихомирова smart — це властивість об'єкта, що характеризує інтеграцію у суспільстві двох і більше елементів, які раніше не об'єднувалися. Ця взаємодія здійснюється завдяки використанню інтернету. Smart — це нова парадигма світоустрою. Ідея Smart — суспільство прагне поліпшити усі аспекти людського життя за рахунок використання інформаційно - комп'ютерних технологій у нових галузях [5]. Ця політика стала еталоном для США — інтернет-лідера в світі, а також для Кореї, Японії, усієї Європи і багатьох інших країн. Smart — це нова якість суспільства, у якому система використання підготовленими людьми нових технологій дозволяє підвищити якість життя. Зрозуміло, що у зв'язку із цим змінюються вимоги до підготовки фахівців з вищою освітою, до якості навчальної, науково-дослідної, комерційної, соціальної та іншої діяльності університету.

Навчальний процес в умовах сьогодення має бути максимально наближений до швидко мінливих життєвих реалій. Його відмінною рисою повинна стати гнучкість навчальних технологій. Тому їх розробка і використання повинна носити системний характер і охоплювати три блоки діяльності навчального закладу: студенти, професорсько-викладацький склад, Smart IT - освітнє середовище — розвинута інфраструктура на порталі вищого навчального закладу [3, с.34].

Ураховуючи зазначене, переваги організації навчального процесу МЕСІ у такій системі очевидні: студенти отримують можливість зручного навчання в інтерактивному середовищі, можливість навчатися в будь-який час в будь-якому місці на базі вільного доступу до освітнього контенту по всьому світу, поєднуючи навчання з роботою. Освітнє середовище включає віртуалізацію — віртуальний кампус, централізоване зберігання та мережі нового покоління — сервіси для роботи, online-бібліотеку, сервіси для студентів (безкоштовний Wi-Fi, особистий кабінет і пошта) тощо.

Згідно з основними принципами Болонського процесу освітня політика Російської Федерації на початку XXI століття характеризується серйозною методичною роботою, направленою на перехід вищої професійної освіти на рівневу систему. Визначальним у цій роботі є перехід на третє покоління державних освітніх стандартів — Федеральні державні освітні стандарти вищої професійної освіти (ФДОС ВПО) [7].

На думку російських науковців у зв'язку із цим (перехід на дворівневу систему освіти) виникає певна проблема: на якому етапі навчання і наскільки глибоко доцільно введення студентів у віртуальне середовище. Відповідно до ФДОС ВПО нові вимоги до освітнього контенту орієнтовані на максимальну активізацію їх самостійної творчої роботи, що передбачає віртуалізацію навчального процесу [3, с. 36]. Однак існує думка, що при підготовці бакалаврів, особливо на 1 і 2 курсах, не можна відмовлятися від класичних, відпрацьованих технологій. Ми підтримуємо думку російських науковців щодо доцільності виваженого поєднання традиційних методів і прийомів викладання з IT-технологіями, поступове використання нового інструментарію в системі віртуального кампусу: форуми, індивідуальні заняття, тестування; використання різноманітних медіа-засобів; групова робота (WiKi, блоги), ділові ігри тощо. Упровадження в навчальний процес цих технологій сформує у майбутніх податкових службовців необхідні загальнолюдські і професійні компетенції: здатність до самоорганізації і планування власної освіти, техніку роботи з інформаційними ресурсами, самостійну мотивацію навчання, готовність до освіти і підвищення кваліфікації упродовж життя (безперервна освіта).

Специфіка рівня магістерської підготовки полягає, як показує практика російських університетів, не стільки в складності освітніх програм, скільки в умовах їх засвоєння. Склад магістерських академічних груп відрізняється і рівнем професійної підготовки, і володінням сучасними інформаційними технологіями, більшість студентів поєднує навчання з роботою, фінансуючи своє навчання. Разом з тим — це вже дорослі люди, які свідомо вибрали орієнтири свого професійного зростання, прагнуть отримати глибокі знання та оволодіти необхідними компетенціями. Вони можуть бути зацікавлені в індивідуальних і багатопрофільних (міждисциплінарних) програмах навчання, виконанні індивідуальних практичних завдань та науково-дослідних робіт. Тому, безперечно, на рівні навчальної підготовки магістрів інтелектуальні технології необхідні і набувають особливого значення. Під час практичних занять — це дискусії, моделювання, рішення типових і ситуаційних завдань, відпрацювання навичок використання прикладних програмних продуктів і професійних комунікацій, консультування, підготовка та захист наукових рефератів.

Ураховуючи зазначене вище, можемо констатувати, що нові вимоги постають і перед викладачами вищих навчальних закладів, здатних забезпечити інноваційні реформи в освіті Росії. Російський науковець А. Андрєєв зазначає: «... у віртуальному середовищі сучасного інформаційного освітнього простору вищого навчального закладу вимоги до учасників навчальної взаємодії і процесам їх спілкування істотно трансформуються. Незважаючи на те, що першочерговими завданнями викладача залишаються управління процесами навчання,

виховання і розвитку студентів, вдосконалення форм і методів навчання істотно змінює діяльність викладача, впливає на прийоми традиційної педагогічної техніки спілкування і робить акцент на умінні користуватися сучасними інформаційними та комунікаційними технологіями, використання їх дидактичних властивостей» [1, с. 215]. Smart-викладач постійно використовує технологічні інновації та ресурси Інтернет для забезпечення необхідної якості навчального процесу. До сфери його діяльності входить створення репозиторію науково-освітніх матеріалів (навчальних посібників, методичних рекомендацій, електронних курсів, дисертацій, авторефератів, статей і монографій); репозитарій медіа контенту (аудіо і відео зображення для створення контент, відеолекції, трансляції тощо) [5].

Із застосуванням нових технологічних середовищ змінюються функція і зміст лекційних занять. Лектор окреслює мету і завдання курсу, його структуру, знайомить із зовнішніми джерелами інформації з навчального курсу, викладає найбільш важливі, складні теми і поняття, знайомить з лінійкою професійних прикладних програмних продуктів і з останніми тенденціями розвитку науки і практики, змінами на внутрішньому та міжнародних ринках. Усі інші знання студенти повинні знаходити самостійно.

Принципово змінюється технологія підготовки та використання навчальних матеріалів. Від класичного підручника Smart-підручник відрізняється, перш за все, електронною формою, стислим викладом теоретичної бази курсу, комплексною подачею навчального матеріалу, постійною актуалізацією його змісту за рахунок використання технологічних інновацій та Інтернет-ресурсів. Базова авторська частина підручника є орієнтиром серед великої кількості навчальної, наукової, нормативно-правової літератури, інформаційних технологій та Інтернет-ресурсів. Smart-підручник, по суті, є результатом колективних зусиль викладачів, студентів та IT-інфраструктури, що включає підтримку сервісів, робочі станції, комп'ютерний парк тощо. Окрім Smart-підручника до інноваційного навчально-методичного забезпечення віднесено завдання до практичних занять, методичні рекомендації до вивчення дисципліни, контрольні завдання, глосарій тощо.

Оцінюючи роботу студента, крім підсумкової атестації, велику увагу викладач приділяє поточному оцінюванню набутих компетенцій, активності участі у форумах, якість виконання семестрових контрольних заходів, результатів проходження тестувань, рівня та актуальності виконаних курсових робіт та рефератів. Найчастіше використовується бальна система.

Нова парадигма навчального процесу полягає у тому, що вищі навчальні заклади «наближаються» до студентів, ураховуючи їх потреби і прагнення. Навчання та трудова діяльність відбуваються паралельно і взаємопов'язано. Основні джерела навчання — освітні ресурси, бази даних і знань, які використовуються як у навчальній, так і в реальній науковій та продуктивній діяльності та e-learning. Аналізуючи сьогодні стратегію розвитку освіти багатьох країн, слід ураховувати такий феномен сучасності як соціальні мережі, які об'єднують мільйони людей. Однозначно можна стверджувати — це об'єктивна реальність, яку у найближчі роки чекає бурхливий розвиток. Мережі можуть перетворитися на повноцінні освітні платформи, а це нові технології, які вимагатимуть від навчальних закладів осмислення їх можливостей та розробки концепції їх використання в навчальному процесі.

У рамках стратегії створення Smart- університету керівництвом МЕСІ висунута ідея інтеграції віртуальних освітніх середовищ декількох вищих навчальних закладів.

Висновки. Отже, необхідність застосування технологічних інновацій в умовах сьогодення є очевидною. Отримавши стрімкий розвиток в останні роки, інформаційне забезпечення навчального процесу продовжує збагачуватися новими унікальними професійними програмними продуктами. У західних країнах і Росії накопчений цікавий досвід щодо модернізації освітніх процесів із всебічним упровадженням інформаційних технологій, який потрібно використовувати у професійній підготовці фахівців для податкової служби в Україні. Однак, слід зазначити, що інноваційні технології необхідно уміло поєднувати із класичною освітньою парадигмою, роль викладача, педагога у цьому контексті, на нашу думку, є надзвичайно важливою.

Безсумнівно, формування сучасних освітніх технологій є необхідною умовою інноваційного розвитку України.

Література:

1. Андреев А. А. Педагогика высшей школы : Новый курс / А. А. Андреев. — М.: Московский международный институт эконометрики, информатики, финансов и права, 2002. — С. 315.
2. Игнатова С. И. Инновационные технологии преподавания экономических дисциплин / С.И. Игнатова // Формирование нового поколения профессиональных кадров: материалы Всероссийской научно-практической конференции, 22-24 октября 2009 г. — М.: Финансы и статистика, 2011. — С. 66-69.
3. Костерина Т. М., Панова Т. А., Технологические инновации в учебном процессе при переходе на двухуровневую систему образования / Т.М.Костерина, Т.А.Панова // Векторы современного уровневого образования: повышение качества и взаимодействия с работодателями: в 2 ч. Ч. 1 Материалы ежегодной международной научно-методической конференции, [под. ред. д.э.н., проф. Л.И. Гончаренко, к.п.н. Н.Л. Гунывиной]. — М.: Финансовый университет, 2013. — С. 31-35.
4. Руденко Н.І. Підготовка податкових службовців у Російській Федерації засобами дистанційної освіти / Н.І. Руденко // Педагогіка і психологія професійної освіти. Науково-методичний журнал. — 2011. - № 1. — С. 163-171.
5. Тихомиров В.П. МЭСИ на пути к Smart-университету. Концепция и стратегия развития. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: www.mesi.ru.
6. Тихомирова Н.В. Глобальная стратегия развития smart-общества. — М.: МЭСИ, 2012. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: www.mesi.ru.
7. Федеральный государственный образовательный стандарт высшего профессионального образования : утвержден приказом Министерства образования и науки Российской Федерации : от 21.12.2009 № 747 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.edu.ru>
8. [http. // zerealie.narod.ru/u16.htm](http://zerealie.narod.ru/u16.htm)

У статті розглянуто досвід Російської Федерації щодо впровадження інноваційних технологій в умовах переходу вищої професійної освіти на третє покоління державних стандартів. Охарактеризовано проект «МЕСІ — Smart-університет», розкрито поняття «Smart — університет», «Smart — суспільство», доведено важливість використання досвіду МЕСІ у професійній підготовці податкових службовців в Україні.

Ключові слова: професійна підготовка, податковий службовець, технологічні інновації, Smart-університет, Smart — суспільство, IT-технології.

В статье рассмотрен опыт Российской Федерации по внедрению инновационных технологий в условиях перехода высшего профессионального образования на третье поколение государственных стандартов. Охарактеризовано проект «МЭСИ-Smart — университет», раскрыто понятие «Smart — университет», «Smart — общество», обоснована важность использования опыта российских высших учебных заведений в профессиональной подготовке налоговых служащих в Украине.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, налоговый служащий, технологические инновации, Smart-университет, Smart — общество, IT-технологии.

This article reviews the experience of the Russian Federation on the introduction of innovative technologies in the transition of higher education in third -generation state standards. The characteristic of the project «MESI - Smart — University» The notion of «Smart - University», «Smart — society» proved the importance of the experience of MESI in the training of tax officials in Ukraine .

Keywords: training, tax service specialist, technological innovation, Smart-University, Smart-Society, IT-technologies.